

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №54
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)
«20-22» шілдеге» 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «19» шілде күні 20 сағаттан «22» шілде күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 19.07.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сагадиева М.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «20» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей уақытта өткінші жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-29 мм). Найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14, кей уақытта екпіні 18-23 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 8-13 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Кей уақытта өткінші жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-29 мм). Найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14, кей уақытта екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей уақытта өткінші жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-29 мм). Найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14, кей уақытта екпіні 18-23 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей уақыттарда жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 16-21 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 10-15 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр, найзағай, бұршақ, дауыл, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (1-15 мм) болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр, найзағай, бұршақ, дауыл, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (1-15 мм) болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай, дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 20-25 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай, дауыл. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 22-27 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25 жылы, күндіз 34-39 градус қатты ыстық.
Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Жел оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 23-28, кей жерлерде 20 градус жылы.
Тарбағатай	Түнде кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз жаңбыр (1-14 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 25-30 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Жаңбыр, найзағай, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1-18 мм), бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-шығыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, кей жерлерде 10, күндіз 23-28, кей жерлерде 20 градус жылы.

2023 жылғы "21-22" шілдеге арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 21 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-18 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. 22 шілдеде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы, 22 шілдеде 22-27 градус жылы.

Жетісу: 21 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-30 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. 22 шілдеде жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы, 22 шілдеде 22-27 градус жылы.

Жамбыл: 21 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. 22 шілдеде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 25-30 градус жылы, 22 шілдеде 27-32 градус жылы.

Түркістан: өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 27-32 градус жылы.

Маңғыстау: 21 шілдеде күндіз жаңбыр (1-14 мм), найзағай. 22 шілдеде жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 23-28, күндіз 34-39 градус ыстық, 22 шілдеде 32-37 градус жылы.

Абай: жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-30 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 23-28 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-50 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 13-18 градус жылы.

2024 жылғы 19 шілдедегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде жауын-шашын салдарынан, су деңгейінің көтерілуі бақыланды. Сарысай ө. сағасынан төмен – Кіші Алматы ө., саға – Құмбел және Қаскелен қ. – Қаскелен ө. гидрологиялық бекетінде су деңгейі 1 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 5 °С-тан 23 °С оң мән аралығында. 19 шілдеде таңғы сағат 5 те нөлдік изотерма 4056 м биіктікте болды.

**2024 ж. "19" шілдедегі
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 18.07	Мин. 19.07	08 сағ. 19.07	Күндіз 18.07	Түнде 19.07	Орт. 18.07	08 сағ. 19.07	Орт. 18.07	Макс. 18.07	08 сағ. 19.07		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	10.8	5.1		3.2								
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			6.0			271	269				-1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			14.0			576	575				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	18.7	11.0		1.2								
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			14.0			283	283	3.61	3.67	3.67	+1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			15.0		7.0	120	117				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			19.0			53	51	0.22	0.22	0.20	-2	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			14.0		5.0	197	195	3.39	3.48	3.13	-1	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			19.0		9.0	258	256				0	0
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			12.0			323	322	5.63	5.84	5.42	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			20.0			279	279				0	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			15.0		2.0	90	90				+1	0
13	Проходная	саға ГБ	1422			16.0			291	288	3.41	3.63	3.04	-1	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			23.0		5.0	215	215	1.56	1.56	1.56	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			21.0			309	309	9.63	9.71	9.71	+1	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			23.0		0.1	128	126	13.5	13.8	12.9	-1	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			21.0			229	229				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			21.0			207	204				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	15.0	8.0		2.6		283	292				+12	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				12.0		8.0	136	125				0	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				17.0			252	252	17.7	17.7	17.7	0	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							136	143	8.15	8.15	9.79	+3	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«20-22» шілдеге» 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
	Іле Алатауы	<p>Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жағасуда. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4056 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдылығы жоғары. 20 шілдеде кей уақытта өткінші жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-29 мм). Найзағай. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі.</p> <p>21 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-18 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Іле Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел түзуші факторлардың критерийлеріне жеткен кезде дауылды ескерту беріледі.</p> <p>22 шілдеде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.</p>
Алматы	Күнгей Алатауы	<p>Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жағасуда. 20 шілдеде кей уақытта өткінші жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-29 мм). Найзағай. Күнгей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>21 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-18 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Күнгей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>22 шілдеде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.</p>
	Теріскей Алатау	<p>Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жағасуда. 20 шілдеде кей уақытта өткінші жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-29 мм). Найзағай. Теріскей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>21 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-18 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Теріскей Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>22 шілдеде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.</p>
Жетісу	Жетісу Алатауы	<p>Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жағасуда. 20 шілдеде кей уақыттарда жаңбыр, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ. Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.</p> <p>21 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-30 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар</p>

		аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 22 шілдеде жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. 20 шілдеде кей жерлерде жаңбыр, найзағай, бұршақ, дауыл, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (1-15 мм) болады. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	21 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-15 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 22 шілдеде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жалғасуда. 20 шілдеде өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21, 22 шілдеде
	Өгем жотасы	өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	20 шілдеде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21 шілдеде күндіз жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 22 шілдеде жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	20 шілдеде түнде кей жерлерде жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз жаңбыр (1-14 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21, 22 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-30 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жалғасуда. 20 шілдеде кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21, 22 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-50 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 2000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 20 шілдеде жаңбыр, найзағай, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1-18 мм), бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 21, 22 шілдеде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-50 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.